

GAZETECİLİK ETİK KODLARININ OLUŞTURULMASINDA VE GÜNCELLENMESİNDE MESLEK KURULUŞLARININ ÖNEMİ: TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ ÖRNEĞİ

Sertaç KAYA* Olcay UÇAK**

Öz

Gazetecilik mesleği açısından ülkemizde ve dünyada birçok meslek örgütü, derneği veya sendikası bulunmaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti de bu alanda faaliyet gösteren Türkiye'deki önemli gazetecilik meslek kuruluşlarından biridir. Meslek ilkelerinin belirlenmesinde ve korunmasında çalışmalar yürütmesinin yanında gazetecilerin haklarını savunmak için de faaliyetlerde bulunmaktadır. İlk kez 1998 yılında oluşturulan bildirge, günümüz değişen koşullarında yenilenme ihtiyacı ile tekrar gözden geçirilmiştir. 17 Nisan 2019 tarihinde bildirge üzerinde yapılan güncellemeyle çıkarılan, eklenen ve düzeltilen maddeler olmuştur. Bu çalışmayla toplumsal değişim ve teknolojik gelişmelerin gazeteciliğin dönüşümüne etkisi Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin hazırlamış olduğu güncellenen "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi" üzerinden açıklanmıştır. Bu bağlamda eski ve yeni bildirge doküman analizi yöntemine göre incelenmiş ve yapılan yüz yüze görüşmelerle desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Meslek kuruluşları, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi, Basın etiği, Etik kod

* Arş. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, sertackaya1@aydin.edu.tr, İstanbul/Türkiye.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, olcayucak@aydin.edu.tr, İstanbul/Türkiye.

THE SIGNIFICANCE OF PROFESSIONAL ORGANIZATIONS REGARDING TO THE CREATION OF ETHICAL CODES AND THEIR UPDATE IN JOURNALISM: EXAMPLE OF TURKISH JOURNALISTS ASSOCIATION

Abstract

In terms of journalism, there are many professional organizations or associations in our country and in the world. The Turkish Journalists Association is one of the most important journalism organizations operating in this field in Turkey. Beside determining and protecting professional principles, it is also active in upholding the rights of the journalists. The declaration, which was first created in 1998, has been revised with the need for renewal in today's changing conditions.

On 17 April 2019, there were articles that were removed, added and corrected by the update made on the declaration. With this study the effect of changing journalism due to social upheaval and technological improvements were made public in the updated "Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities" drawn up by the Turkish Journalists Association. Within this context the old and new declaration has been examined according to document analysis and reinforced with face to face interviews.

Keywords: *Turkish Journalists Association, Professional organizations, Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities, Press ethics, Ethical code.*

1. GİRİŞ

Meslek kuruluşları, mesleğin özelliklerini tanımlaması, çalışanlarda bulunması gereken nitelikleri belirlemesi, olumlu ve olumsuz işlerde takdir ve kınama işlevlerini gerçekleştirme gibi faaliyetler göstermektedir. Bu kuruluşlar, geçmiş deneyimler ve günün stratejilerini sentezleyerek oluşturdukları misyon ve vizyonları ile o mesleğin gerekliliklerini işletmeye çalışmaktadırlar. Bu gereklilikleri belirlerken değerlerden ve uluslararası standartlardan yararlanarak

meydana getirdiği etik kodlar mesleği yürütenlerce izlenen rehber olarak kullanılmaktadır.

Gazetecilik meslek çalışanları tarafından da oluşturulan çeşitli sendika, dernek, örgüt ve cemiyetler bulunmaktadır. Bu kuruluşlar mesleğin doğru icrasını sağlamak, gazetecilerin, habere konu olanların, kaynakların ve diğer insanların haklarını gözeterek işlerin yapılmasına destek olmaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti de bu alanda faaliyet gösteren önemli bir meslek kuruluşudur. Cemiyet oluşturduğu “Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi” ile uzmanlaşmış bir mesleğin objektif etik kodlarını sunmaktadır. Gazetecilik mesleğinin belirli kurallar çerçevesinde yapılabilir hale getirilmesi, hataları önlemek, var olan hataların sonuçlarının üstlenilmesi ve haberin tüm taraflarına karşı sorumlu davranılmasına yol açmaktadır. Cemiyet örneğinde de görüldüğü üzere, meslek çalışanlarının örgütsel yapılanmalar içerisine girmesi o mesleğin ilke ve normlarının belirlenerek haber üretimindeki sorunların giderilmesi açısından önem arz etmektedir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin oluşturduğu bildirge özdenetim mekanizmasının işlemesine yardımcı olan bir metindir. Bu bildirge, meslek çalışanlarına rehber niteliğinde olsa da ilerleyen süreçle beraber zaman zaman ulaşamadığı alanlar olmuştur. Değişen toplum düzeni ve teknoloji karşısında bildirgenin güncellenme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerle başlatılan çalışma ile bildirge için yeni maddeler oluşturulmuş, var olan metinlerin bazı kısımları güncellenmiş, kimi cümle ve kelimeler çıkarılarak yeni anlamların oluşturulması amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin basın meslek kuruluşu olarak önemi ve amaçları irdelenmiştir. Gazetecilerin örgütlenmesi açısından meslek çalışanlarınca oluşturulmuş bir kuruluş olması ve mesleğin kendi çalışanları tarafından etik ilkelerin ortaya konulmasının önemi vurgulanmıştır. "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi"nin gazetecilik mesleğinin etik ilkeler anlamında temel başvuru kaynaklarından biri olması ve güncellenme gereksiniminin doğması çalışmanın çıkış noktasını teşkil etmektedir.

Bu amaçla cemiyetin var olan "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirge"sini güncellemesi üzerinden, eski ve yeni bildirge karşılaştırılarak değişim nedenleri ve metinlere yansımaları incelenmiştir. Her iki bildirge doküman analizi yöntemine göre karşılaştırılarak farklılıkları yorumlanmış ve temel değişim kategorileri ortaya konmuştur.

Doküman analizi, basılı kaynakların yanı sıra elektronik belgeleri de gözden geçirmek veya değerlendirmek için sistematik bir prosedür sunmaktadır (Bowen, 2009: 27). Az zaman alması, belgelere erişim kolaylığı, maliyet düşüklüğü, tepkisel olmaması (belgelerin araştırma sürecinden etkilenmemesi), belgelerin sabitliği, kesinlik ve kapsam bu yöntemin olumlu yanlarıdır (Bowen, 2009: 31). Belgelerin geri alınabilirliğinin düşük olması, önyargılı seçicilik, önyargılı raporlama ve erişim noktasında ise dezavantajlar yaşanabilmektedir (Yin, 1994: 86). Doküman analizi yöntemi, amaçlanan olgu veya olaylarla ilgili bilginin bulunduğu materyalin incelenmesini kapsamaktadır. Bu yöntem tek başına verileri elde etmek için kullanılabileceği gibi farklı yöntemlerle de aynı zamanda kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189).

Bunun yanı sıra Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Turgay Olcayto ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri Sibel Güneş ile yüz yüze görüşmeler

gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi'nin önemi ve bildirmede değişikliğe gidilmesine zemin hazırlayan koşullara yanıt aranmıştır. Görüşmede sorulan sorular aşağıda belirtilmektedir:

- 1-Gazeteciler için cemiyetin varlığı ne ifade ediyor?
- 2-Gazetecilik adına ne gibi faaliyetler yapılmaktadır?
- 3-Cemiyetin aktif üye sayısı nedir?
- 4-Cemiyetin gazetecilerin haklarının korunmasındaki rolü nedir?
- 5-Cemiyetin çalışmalarını engelleyen kurum ve kuruluşlar var mı?
- 6-Gazeteciliğin dönüşümünü nasıl görüyor ve nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 7-Cemiyeti bildirmede değişiklik yapmaya iten sebepler nelerdir?
- 8-Yayın organlarının belirlediği ilkeler ile cemiyetin bildirgesi arasında fark olduğunda gazeteci nasıl davranmalı? Bu farkları düzeltme noktasında bir iletişim veya geri bildirim kanalı mevcut mu?
- 9-Günümüzde gazetelerin ilkelere uygun davrandığını söyleyebilir misiniz?
- 10-Özgür basın olmadığı yerde etik anlayışın geliştirilemeyeceği, cemiyetlerin ve meslek örgütlerinin gönüllü ve yaptırımsız etik anlayışının sonuç vermeyeceği bu nedenle farklı sorumluluklara karşı farklı metinlerin yazılması gereği görüşlerine karşı neler söylemek istersiniz.

3. BASIN MESLEK KURULUŞLARININ ÖNEMİ

Günümüzde, ülkemiz ve dünyada birçok farklı meslek çalışanları faaliyet gösterdikleri alanda örgütler kurmakta veya var olan gruplara üye olmaktadır. Bir meslek dalında çalışanların oluşturduğu inisiyatifler demokratik düzenin o toplumda var olduğunun işaretlerini verirken aynı zamanda demokrasiyi de geliştiren çıktılar sunmaktadır. Otoritelerin denetimi dışında kalan ve üyelerinin

bağımsız, kendi iradeleri doğrultusunda gönüllü olarak katılımıyla gelişen ilişkiler yapısı meslek örgütlerinin toplumdaki önemini arttırmaktadır.

Gazetecilerin çalışmalarını gerçekleştirirken uymakla yükümlü olduğu öncelikli alanlar arasında faaliyetlerini yürüttüğü ülkenin anayasası ve kanunları gelmektedir. Gazetecilerin bağlı olduğu kuruluşların ilkeleri ve yayın politikaları da haber üretiminde çalışanlar üzerinde belirleyici olan diğer etkenler arasında gelmektedir. Diğer tüm kurum ve kuruluşlardan bağımsız olarak o mesleğin çalışanlarınca oluşturulan basın örgütleri de gazeteciliği doğru bir şekilde yapılandırmaya çalışan ilkeler ve etik kodlar üreterek tüm gazetecilerin uyması gereken genel standartlar oluşturmaya çalışmaktadır. Tüm bunların dışında gazetecinin kendi bireysel ahlakı da onu haber üretiminde yönlendirici bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gazetecilerin basın meslek kuruluşlarında bir araya gelmesi mesleklerinin, meslektaşlarının ve vatandaşların haklarının korunması bakımından önem arz etmektedir. Özgen'e göre, gazetecilerin faaliyetlerinde özgür olması ve ellerindeki özgürlüğü kötüye kullanmamaları amacıyla oluşturulan meslek kuruluşları önemli bir özdenetim mekanizması olarak işlev görmektedir (2006: 85). Siyasal iktidarların basını kendi istekleri doğrultusunda kullanmaya yönelik girişimlerini engellemek, olası hukuki ve ekonomik yaptırımların önüne geçmek için özdenetim yapılarını devreye sokmak bir savunma olarak işletilebilmektedir. Bu yöntem ile dışarıdan gelebilecek müdahalelere fırsat verilmezken bağımsızlık da korunmuş olmaktadır. Böylece kamuoyu nezdinde mesleğin saygınlığı korunmuş olmakta ve insanların basına karşı duyduğu güven duygusu sağlanmaktadır.

Basın özgürlüğü ve ifade hürriyetinin kitle iletişim araçları üzerinden doğru bir biçimde gerçekleştirilmesini sağlamanın yolu gazetecilik mesleğinin korunmasından geçmektedir. Bu mesleğin doğru ifası iktidarların

denetlenmesine, halk adına gözetleyicilik yapılmasına, çok sesli bir ortamın yaratılmasına zemin hazırlayarak o ülkenin geliştiricisi olma yolunda basın önemli aktörler arasına sokabilmektedir.

Tüm meslek kuruluşlarında olduğu gibi basın meslek kuruluşlarının da nihai amacı, yapılması ve yapılmaması gereken kurallar bütününe ortaya koymaktır. Bu amaçlar gazetecilerin kamuoyu görevi yapmaları nedeniyle doğru ve eksiksiz bilgileri bireylere aktarabilmesi üzerinden şekillenmektedir. İrvan'a göre, demokrasi bilincinin yerleştiği toplumlarda insanların rasyonel kararlar alabilmeleri onlara aktarılabilecek olan enformasyonla kuracağı ilişkiler çerçevesinde ortaya çıkmaktadır (2005: 64). Gazetecilerin yaptığı haberlerle yönlendirici gücünün olması insanlarda belirli bir algı yaratılmasına sebebiyet vererek tercihlerini şekillendirmektedir. Bu sebepten ötürü vatandaşların doğru bilgilenmesi doğru tercihleri yapabilmesinin ön koşulu olarak ortaya çıkmaktadır. Basın meslek kuruluşlarının bu noktalarda ortaya koyacağı kriterler haberin seçim, üretim ve yayma gibi tüm aşamalarını içeren etik kodlar oluşturması, gerçeğin tüm taraflarıyla ortaya konmasına yönelik standartlar sunmaktadır.

Haberin ulaştığı kişilerin haklarının korunması kadar mesleklerini gerçekleştirmeye çalışan gazetecilerin haklarının korunması da bir o kadar gerekli olmaktadır. Gazetecilik mesleğinin uygulanmasına ve gazetecilere karşı yapılacak tüm olumsuzluklarda ortak tavır alınması açısından toplu bir biçimde hareket edilmesini sağlamaktadır. Verilecek tepkiler ile vatandaşlar üzerinde etki oluşturarak mesleki farkındalık yaratılabilmesinin zemini oluşturulabilmektedir. Bir çatı altında buluşan gazetecilerin burada yakın ilişkiler kurmaları, meslektaşlarına destek olmaları, aidiyetlerini kuvvetlendirmesi ve haklarını öğrenmeleri açısından önemli bir bilinç kazandırmaktadır. Dayanışma

ve birlikteliğin varlığı artan farklı türden baskılara karşı direnebilme kabiliyetlerini sağlayabilmektedir.

Girgin'e göre, basın meslek kuruluşları medya ile toplum arasında köprü olmaları, iktidarların müdahalesinin önlenmesine çabalanması, doğru haber ile bireylerin güvenini kazanarak saygın bir hale gelmek, basının işlevlerine ve gazeteciler arasındaki dayanışmaya kadar birçok noktada sorumluluk sahibi olmaktadır (2006: 49). Bu sebeple basın meslek kuruluşlarının var olması hem o ülkedeki sivil toplumun aktif olarak sorunlarda söz söylediğinin ve böylece demokratik ortamın gelişmesine katkı sağladığının hem de ortaya koyduğu etik kodlar ile mesleğin gerekliliklerinin yapılması ve yapılmaması gereken davranışlarla çerçevesini çizmesinde önem arz etmektedir.

4. TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ'NİN KURULUŞU VE AMACI

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ve ardından inşa edilmek istenen yeni dünya düzeni içerisinde kendisine yer bulma noktasındaki çabasını savaşın sonlarında müttefikler yanında yer alıp Almanya ve Japonya'ya savaş açarak göstermiştir (Özgen, 2002: 24). Savaş sırasında tek partili rejim tarafından yönetilen Türkiye, ateşkesin sağlanmasının akabinde 1946 yılında çok partili seçimleri gerçekleştirerek savaşın galibi güçlere işaretler vermeye çalışmıştır.

Savaştan galip ayrılan devletlerin yönetim biçimleri, politikaları, özgürlükler noktasındaki bakış açıları Türkiye'nin yeni yol haritasını oluşturmakta ve yapılması gerekenler noktasında rehberlik etmekteydi. Batılılaşma ve demokratikleşme yolunda atılması gereken adımların başında da basın özgürlüğünün sağlanmasına yönelik faaliyetler bulunmaktaydı.

O dönemde var olan Basın Birliği, 1938 yılında kurulmuş ve yasalardan yaptırım kuvveti olarak basının özgürleşmesi ve demokratik işlevlerini yerine

getirebilmesi önünde bulunan bir denetleme kurumuydu. Savaşın sonlanmasıyla beraber Avrupa'da bulunan basın örgütleri incelenmiş ve hükümet bu farklılıkları gidermek için harekete geçmiştir. 1946 yılında yapılan kanun değişiklikleri ile Basın Birliği demokratik ilerlemenin önünü açmak adına yasal düzenleme ortadan kaldırılmıştır (Özgen, 2002: 25).

Basın Birliği'nin kaldırılması ile gazeteciler için yeni bir meslek kuruluşunun altında teşkilatlanmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Gazeteciler Cemiyeti bu ortam içerisinde 10 Haziran 1946'da kurucu heyetini Sedat Simavi, Sadun Galip Savcı, Cihat Baban, Hayri Alpar, Sait Kesler'in üstlenmesi ve İstanbul Valiliği'ne verilen dilekçe ile kurulmuş oldu.

Kuruluşun ardından Basın Birliği'nin varlığına hükümet tarafından el konulmasını engellemek amacıyla cemiyetin merkezine ve Basın Birliği'nin daha önceden faaliyetlerini yürüttüğü İstiklal Caddesi'ndeki binasına cemiyetin tabelası asılmıştır (Özgen, 2002: 27). Hemen arkasından gelişen süreçte kuruluşların ve çalışanların baskı hissetmesine neden olan 1931 yılında çıkarılan basın yasasının maddesi 13 Haziran 1946'da değiştirilmiştir (Gazeteciler Cemiyeti ve 40 Yıl, 1987: 82). Yasada yapılan bu değişiklik ile basın kuruluşlarının faaliyetlerinin denetlenmesi hükümetlerce değil yargının unsurları olan bağımsız mahkemelerce yapılması gerekliliği ortaya konmuş oldu. Bu durum yürütme organı olan hükümetin basın kuruluşlarına ve gazetecilere baskı hissettirmesinin önüne geçerek özgür bir ortamın yaratılmasına zemin hazırlamıştır.

Cemiyetin kurucularından olan Sedat Simavi ilk başkanlık görevini üstlenirken onu Burhan Felek, Cevat Fehmi Başkut, Nezih Demirkent, Necmi Tanyolaç, Nail Güreli ve Orhan Erinç takip etmiştir. 2013 yılında TGC Başkanı olan Turgay Olcayto ise cemiyetin seçilen son başkanı olarak halen görev yapmaktadır. Cemiyetin yapısı Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Onur Kurulu ve Balotaj

Kurulu'ndan oluşmaktadır. Cemiyetin asıl ve onursal olmak üzere iki tür üyesi bulunmaktadır. Asıl üyelerde “gazeteci olarak ve benzeri unvanlar altında telif hakkı ya da devamlı ücretle 212 sayılı yasayla değiştirilmiş 5953 sayılı yasa hükümlerine bağlı olarak en az iki yıldır sürekli çalışanlarla, sarı basın kartı, basın şeref kartı ve sürekli basın kartı taşıyan” şartı aranırken onur üyelerinde ise, seçkin hizmetler vermesi veya gazetecilik eğitim verilen yerlerde alanla ilgili öğretim üyesi ve öğretim görevlisi olmak şartı aranmaktadır (www.tgc.org.tr, 2019).

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri Sibel Güneş, 3850 üyesi bulunan cemiyeti gazeteciler için Türkiye'nin en büyük çatı örgütü olarak tanımlamaktadır. Güneş'e göre cemiyet; güvenilirliği, sadakati, her siyasi görüşe eşit mesafeyi, sesini özgür çıkarmayı ve bu yüzden de söyleyeceklerinden geri adım atmamayı ifade etmektedir (S. Güneş, görüşme, İstanbul, 12 Şubat, 2020).

Gazeteciler Cemiyeti'nin amacı ise, 19 Ocak 2015'de kabul edilen tüzüğüne göre şu şekilde ifade edilmektedir:

“Gazete, dergi, radyo, televizyon gibi yazılı, işitsel, görsel ve elektronik iletişim ve internet alanlarını kapsayan gazetecilik mesleğini; mesleğin geleneklerini, ahlak ilkelerini korumak; ‘Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nin herkes tarafından benimsenmesini, geliştirilmesini, korunmasını, toplumda yaygınlaşmasını sağlamak, herkesin bilgi edinme, halkın doğru haber alma ve gerçekleri öğrenme hakkını, iletişim, düşünce açıklama, eleştiri ve yorum hakkı ile ifade ve basın özgürlüğünü savunmak; gazetecileri meslekleri içinde maddi ve manevi yönleriyle geliştirmek, ilerletmek, korumak ve yüceltmektir.” (www.tgc.org.tr, 2019).

Cemiyetin amaçlarını gerçekleştirmek için kendine belirlediği çalışma alanları ise tüzüğünde 19 maddeden oluşan bir liste ile belirtilmektedir. Gazetecilik mesleğinin temsili, cemiyet üyeleri ve meslek çalışanları arasında dayanışma oluşturmak, gazeteciliğin problemlerini incelemek ve çözmek için çalışmalarda bulunmak, yurtdışındaki kuruluşlarla ortak projelerin hazırlanması, üyelerine yardım sağlanması, etkinlikler düzenlemek ve lokaller açıp yararlanmalarını sağlamak, yapılan çalışmalar için çeşitli mal satın almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, eğitimler düzenleyerek gazetecilerin katılımını sağlamak gibi çeşitli konularda çalışma alanları oluşturulmuştur (www.tgc.org.tr, 2019).

Cemiyet ayrıca, “Sedat Simavi Ödülleri”, “Burhan Felek Basın Hizmet Ödülleri”, “Türkiye Gazetecilik Başarı Ödülleri”, “Basın Özgürlüğü Ödülleri” ve “Yerel Medya Ödülleri” olarak gazeteciliğin farklı kollarında faaliyet gösteren çalışanları ödüllendirmektedir. Bunların yanı sıra cemiyet gazetecilerin haklarını koruması, hukuksal danışmanlık vermesi, işverenleriyle olan davalarda bilirkişilik yapması, gazeteciler başına gelenleri hukuki çerçevede ve cemiyetin tüzüğünün el verdiği ölçüde görünür kılması, yerel medya eğitimlerinin verilmesi, Basın Müzesi (otuz bin kitap, gazetelerin arşivleri, eski baskı makineleri, öldürülen gazetecilerin tabloları ve anı eşyaları bulunmakta), huzurevi, meslekte iz bırakanlar toplantıları, medya söyleşileri, şiir ve musiki günleri, kıdemli üyeleri ziyaret, kadın gazeteciler komisyonu, öğrencileri düzenli olarak davet edilmesi, Aydın Doğan Vakfı ile Genç İletişimciler Yarışması, uluslararası basın kartının verilmesi (S. Güneş, görüşme, İstanbul, 12 Şubat, 2020) gibi birçok alanda faaliyetlerde bulunmaktadır.

5. TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ’NİN OLUŞTURDUĞU ETİK KODLAR

Farklı basın meslek kuruluşlarının mesleğin etik ilkelerini oluşturulma çabaları gibi Türkiye Gazeteciler Cemiyeti de kurulmasından sonra başlayan süreçte

benzer çalışmalar içerine girmiştir. İlk girişim 1960 yılında “Basın Ahlak Yasası” adıyla oluşturulan metinle başlamıştır. Ancak çeşitli sebeplerden ötürü etkili olunamaması üzerine 1972 yılında “Gazetecilerin Basın Ahlak Kuralları” adıyla dokuz maddelik yeni bir metin kabul edilmiştir. 1998 yılında ise Cemiyet, bünyesinde oluşturduğu komite ile yeni bir bildirge için Umur Talu’yu görevlendirmiştir ve bu çalışmalar sonucunda “Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesi” oluşturulmuştur (www.tgc.org.tr, 2019). Oluşturulan bu bildirge, gazetecilik etiği bakımından önemli bir başvuru kaynağı özelliği taşımaktadır.

2019 tarihine gelindiğinde ise, teknoloji alanındaki gelişmelerin habercilik sektörünü de dönüştürmesi, toplumsal gelişmeler ve değişimler sebebiyle bildirgede güncelleme yoluna gidilmiştir. Yapılan değişikliklerle kimi maddeler revize edilerek eklemeler ve çıkarmalar yapılmış, kapsamı üzerinde farklılıklara gidilmiştir.

5.1. Doküman Analizi Bulguları ve Yorumları

5.1.1. Gazetecinin Hakları ve Görevleri Konusunda Yapılan Değişiklikler*

17 Nisan 2019 tarihinde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin 46. Genel Kurulu’nda onaylanmasından sonra “Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi” güncellenmiş oldu. Birinci bölüm olarak değerlendirebileceğimiz kısımda gazetecinin tanımı, sorumluluğu, hakları ve temel görevleri yer almaktadır. Eski ve yeni bildirge arasında bu başlıklar özelinde bakıldığında herhangi bir fark bulunmamaktadır. En fazla değişiklik gazetecinin hakları ve görevleri noktasında

* Bu başlık ve “İnsan Hakları Odaklı Habercilik Kuralları Üzerinde Yapılan Değişiklikler” başlığı altında tespiti yapılan ve yorumlanan tüm maddeler tgc.org.tr adresinden alınmıştır.

Eski bildirge için bkz: <http://eski.tgc.org.tr/tgctuzuk.asp>

Yeni bildirge için bkz: <https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>

gerçekleştirilmiştir. Sayısal olarak güncellenen maddeler denk olsa da içerik anlamında gazetecinin ve mesleğin saygınlığını koruyacak maddeler, yeni medya alanında internet yayıncılığını ve sosyal medya kullanımını dâhil eden maddeler ve insanların tercihlerinden dolayı ötekileştiren, aşağılayan yayınların önüne geçilmesini amaçlayan yeni maddeler eklenmiştir.

Eski bildirgede “İnsan ve yurttaş hakkı” başlığı altında bireylerin bilgi ve habere ulaşma, ifade özgürlüğüne yönelik açıklamalarda bulunulan bölümün yeni bildirgede bir başlık altına konulmadan sunuş kısmında verildiği görülmektedir. Eski ve yeni bildirgede gazeteci olmayıp bir biçimde bu faaliyetlerin içinde bulunanların da bu sorumlulukları taşıdığı vurgulanırken güncellenen halinde dijital dönüşümün etkileri bulunmaktadır. Dijital alanlarda yapılan yayıncılık faaliyetlerinin, sosyal medya hesaplarındaki paylaşımların da bu kapsam altında değerlendirilmektedir.

Bir diğer başlık olan “Gazetecinin hakları” bölümünde ise, madde sayılarında farklılık görülmektedir. Eski bildirgede gazetecinin çalıştığı kurumla yaptığı sözleşme üzerinde açıklamalar bulunan maddenin kaldırıldığı, altı olan madde sayısının beşe indirildiği görülmektedir. Diğer farklılıkların başında ise, gazetecinin bilgiye ulaşma serbestliğindeki durumunu açıklayan cümle gelmektedir. Bilgiye engelin sadece “hukuka ve uluslararası normlara uygun olduğu” şartlarda gerçekleştirilebileceği vurgusu yapılmıştır. Böylece kamunun kendini ilgilendiren olaylardan haberdar olmasına aracılık eden gazetecilerin bu görevi yapmasını engelleyici uygulamaların ortadan kaldırılması gerektiği irdelenmiştir. Bir diğer değişiklik “gazeteci, inanmadığı bir görüşü savunmaya zorlanamaz” noktası üzerinden yapılmıştır. Eski bildirgedeki bu cümleye görüşün niteliğini belirten “doğruluğuna, tarafsızlığına ve nesnellğine” kelimeleri eklenerek hem daha somut temellere oturtulmuş hem de gazetecinin paylaşacağı bilginin

özelliklerinin tekrar altı çizilmiştir. Bir başka güncelleme gazetecinin çalıştığı işletmede alınan kararlardan haberdar edilmesine ilişkin madde özelinde gerçekleşmiştir. Önceki metinde yazı işlerinde çalışanların özellikle bu işleyişten haberdar olması vurgusu yapılırken güncellenen metinde bu ibare kaldırılarak daha genelleyci bir anlam ortaya çıkarılmıştır. Böylece çalışanlar üzerinde herhangi bir ayırım yapılmadan kapsayıcı bir anlayış benimsenmiştir. Bu başlık altındaki son değişiklik gazeteci-kaynak ilişkisini açıklayan maddede gerçekleştirilmiştir. Bildirgenin önceki halinde gazeteciye kaynağını açıklama noktasında baskı yapılamayacağına yönelikti. Ancak elindeki belgelerin durumuna yönelik açıklayıcı bir tanım bulunmamaktaydı. Yeni bildirge ile bu noktadaki eksiklik giderilmiş ve gazetecinin elinde bulundurduğu belgelerin de kaynak gibi korunmasını düzenleyici tanımlar eklenmiştir.

Cemiyetin bildirgesindeki önemli değişikliklerden biri de gazetecinin sorumluluklarının sınırlarının çizildiği ve bir anlamda mesleki etik kodların da belirlendiği “Gazetecinin temel görevleri” başlığı altındadır. Niceliksel bakımdan yazılan maddelerde eşitlik olsa da içerik anlamında değiştirilen, çıkarılan ve eklenen yeni maddeler bulunmaktadır.

Bahsi geçen değişikliklerden ilki 1. ve 2. maddenin birleştirilmesi ile gerçekleştirilmiştir. Daha önce ikinci maddede bulunan haber alma, yorum ve eleştiri özgürlükleri ilk madde içerisine yerleştirilerek bireylerin bilgi edinmelerinde neticesine bakılmaksızın gerçeklerin olduğu gibi aktarılması vurgusu yapılmıştır. Eski bildirgedeki üçüncü madde birçok konunun irdelendiği geniş bir metinden oluşturulmuşken yeni bildirgede bunun 2, 3, 4, 5 ve 6. maddeye dağıtılarak yeni bir sıralamaya gidildiği görülmektedir. Buradaki en önemli vurguların hukuk, cinsiyet ve din üzerinden yapılamaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Yeni olarak; hukukun üstünlüğü, laiklik, cinsel kimlik, cinsel yönelim, mezhep, inanç ve inançsızlık kavramları eklenerek toplumsal değişim

dinamiklerinin haber üretim sürecine konu olduğunda oluşabilecek hak ihlallerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Eski bildirgedeki 5. madde ve yeni bildirgedeki 8. madde anlam olarak aynı nitelikleri taşımakla beraber sözcükler daha da kısaltılarak sadeleştirme yoluna gidilmiştir. Bu maddelerde aktarılan ise, var olan bir gerçeğin yok edilemeyeceği, göz ardı edilemeyeceği ve üzerinde oynanamayacağı yönündedir.

Daha önceki bildirgede 8. madde ikiye bölünerek yeni bildirgede 10 ve 11. maddelerde yer bulmuştur. Cevap hakkına yönelik olan bu metinlerde yanlışların düzeltilmesinin önemine dikkat çekilirken yeni bildirgede buna ek olarak gerektiğinde gazetecinin özür de dilemesinin zorunluluğuna dikkat çekilmiştir.

Bir diğer değişiklik de yapılan veya yapılmayan haberler aracılığı ile çıkar elde edilmesini açıklayan maddede gerçekleştirilmiştir. Eski bildirgede kaynakların konumuna yönelik tanımlamaya gidilirken yeni düzenlemede bu tanımlamaya gidilmeden “konumu ne olursa olsun” ifadesi ile daha genelleyici bir açıklamaya gidilmiştir. Böylece sadece belirli mevkii sahiplerinin çıkar amaçlı habere konu olup olmamaları değil, diğer tüm kurum, kuruluş ve kişilerin de en ufak bir maddi, manevi avantaja alet edilemeyeceği vurgulanmıştır.

Eski bildirgedeki 13. ve 14. maddeler yeni bildirgede 15. madde içerisinde sadeleştirilerek ve kapsayıcı olarak yeniden oluşturulmuştur. Burada her türden bilginin gazetecinin kendi menfaati için kullanamayacağı bildirilmiştir. Yeni bildirgedeki değişikliklerle eski metinde geçen tehdit şantaj gibi yollara başvurulmaması gerekliliği yeni bildirgedeki metnin içindeki anlamdan çıkarılmaktadır. Öte yandan benzer türden yaklaşımların gazeteciye karşı yapıldığında da karşı konuşması gerektiği şekilde ifade yeni bildiride yer

almamaktadır. Ayrıca eski bildirgenin bu maddesindeki yaklaşım daha önceki metinde olan 15. ve 16. madde de açılarak devam ettirilmişti. Tüm baskılara karşı konulması, kimseden talimat almaması ve siyasi müdahalelere kapalı kalması detaylı bir biçimde ifade edilmişti. Bu açıklamalar yeni bildirmede yer almazken bir diğer yer verilmeyen ifade ise; gazetecinin yöneticilerinden talimat alabileceğini söyleyen cümlede gerçekleştirilmiştir. Bu kelimeler tamamıyla çıkarılarak gerektiğinde gazetecinin sorumluluğu gereği çalıştığı kurumdaki yöneticilerinin bile talimat veremeyeceği vurgulanmıştır.

Tamamıyla yeni olan tek madde güncellenen bildirmedeki son maddedir. Burada ifade edilen ise, gazetecinin “sesini duyuramayanların” sesi olma sorumluluğudur.

5.1.2. İnsan Hakları Odaklı Habercilik İlkeleri Üzerinde Yapılan Değişiklikler

Bu noktaya kadar açıklaması yapılan noktalar dışında kalan ve ikinci bölüm olarak adlandırılan bölüm, insan haklarını temel alıp bu noktalarda gazetecinin nasıl davranması gerektiği “Gazetecinin doğru davranış kuralları” başlığı altında ifade edilen bölümdür. Bu bölümde fotoğraf ve görüntü, haber-ilan, yargı, bilgi-belge, çocuk, sağlık gibi konulardaki başlıklar güncellenerek yeni açıklamalarda bulunulmuştur. Dijital medya, kadın, cinsel yönelim-cinsiyet kimliği, yurttaş gazeteciliği, barış gazeteciliği, nefret söylemi, nefret suçu, ifade özgürlüğü, hayvan hakları, çevre ve trafik kazaları başlıkları ise yeni olarak bildirgeye eklenmiştir.

Fotoğraf ve görüntü kullanımına yönelik açılan başlık içindeki tanımların neredeyse tamamının teknolojik gelişmeler ve eski metindeki yetersizlik nedeniyle yeniden yazıldığını söylemek mümkün olmaktadır. Güncellemelerle fotoğrafa müdahale etmeyi kolaylaştıran birçok programın mevcut olması nedeniyle gerçekliği deforme etme durumlarına vurgu yapılmaktadır. “Kamusal

kimliği olmayan” yani sıradan vatandaşların “kamuya açık faaliyetler dışında” kamu için fayda sağlayan bir durum söz konusu değil ise izinsiz fotoğraf çekilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Özellikle çekilen fotoğrafların dijital ortamlarda paylaşımına ilişkin izin alınmasına, fotoğraflarının çekildiğinden dahi haberi olmayan kişilerden elde edilen görüntülerin paylaşılmamasına önem atfedilmektedir. Yine kan ve şiddet içeren görsellerin kullanımı uygun görülmezken, gizli kamera ile görüntü elde etmenin yalnızca kamusal yarar için gerekli ve başka bir biçimde elde edilemeyecek olması durumunda başvurulabileceği eklenmiştir. Bir diğer teknolojik gelişim sonucu olarak hayatımıza giren drone’lerin kullanılırken özel hayatın gizliliğine dikkat edilmesi ve bunları kullanırken hava taşımacılığını ve diğer canlıların yaşamlarını tehlikeye sokmadan havalandırılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Haber ve reklam ilişkisi de büyük ölçüde yeniden oluşturulmuştur. Burada haber ile ilan arasındaki sınırların daha da iyi belirlenmesi vurgulanırken gazetecinin teknolojiyle hayatına giren araçları kullanırken dikkat etmesi gereken noktalar açıklanmıştır. Belirli bir bedel karşılığı oluşturulan içeriklere ilan olduğuna dair ibareler eklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Gazetecilerin reklam içeren metinler yazmamaları, tanıtım filmlerinde bulunmamaları ve dijital platformlardaki kişisel hesaplarında reklam yapmamaları gerektiği ifade edilmiştir.

Teknolojinin gazeteciliğin dönüşümünde etkisini fazlaca hissettirdiği cemiyetin bildiğesinde “dijital medya”nın kendisini yeni bir başlık olarak eklettirmesiyle de görülmektedir. Gazetecilerin, dijital ağlarda yapacağı faaliyetlerinde mesleğine uygun davranması gerekliliğinin altı çizilirken üreteceği içeriklerde etik kurallardan ayrılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Gazeteciden kendisine ait olan hesaplarda paylaşacağı haberleri, kişi veya kurumların aleyhine olacak

şekilde bilinçli olarak yanlış biçimlendirip yaymaması ve düzeltme isteklerini özenle incelemesi istenmiştir.

Gazetecinin kitleleri etkileme gücü düşünülerek hedef gösterme üzerine de yeni bir metin eklenmiştir. Bu metinde gazetecilerin bireyleri yanıltmaması istenirken o kişileri tanımlamak için okuyucu, dinleyici ya da izleyici ifadeleri yerine takipçileri denilerek gazeteciye farklı platformlardan ulaşan tüm kişileri kapsayan bir açıklamaya gidilmiştir. Ayrıca devamında insanları belirli kalıplara yerleştirip etiketleyen ve nefret söylemlerinden kaçınılması istenmiştir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, bildirgeye gazetecilerin meslektaşlarıyla dayanışma içinde olmasının gerekliliğine dikkat çekmek amacıyla dayanışma ve rekabeti düzenleyici açıklamalar eklemiştir. Aynı yerde çalıştığı veya farklı kurumda görev yapan diğer çalışanlara zarar vermekten kaçınması ve çeşitli sebeplerle zor durum içerisine giren meslektaşlarına destek olunması gerektiğini belirtmiştir.

Yargıya ilişkin yapılacak haberlerdeki sorumluluk alanı daha da genişletilmiştir. Gazetecinin soruşturmayı etkileyecek haber ve yorumlara, doğruluğundan emin olunan bilgilerin paylaşılmasına, kimsenin yargı kararı olmadan suçlu ilan edilmemesine ilişkin ifadeler eski ve yeni bildirideki ortak noktalar. Yeni bildirge ile soruşturma, suçlanan kişiler ve o kişilerin yakınlarının aynı önemle ele alınıp benzer dikkatin gösterilmesi istenmiştir. Soruşturmaya konu olan tüm taraflara aynı mesafede durarak dengeli bir şekilde bilgilerin aktarılması, yargı kararıyla elde edilse dahi özel hayatı ilgilendiren belgelerin kullanılmaması gerektiği eklenmiştir.

Bilgi ve belgelerin izinsiz kullanımı ile ilgili açıklamalarda görsel-işitsel materyallerin sahibinin izni olmadan kullanılamayacağı ancak doğrudan kamu yararının bulunması ve bu materyallerin başka bir şekilde elde edilemeyeceğine

kesin kanaat getirilmesi durumlarında bu hükmün dikkate alınmayabileceği veya esnetilebileceği belirtilmektedir. Bunun dışındaki tüm durumlarda kullanılacak her türlü doküman sahibinin iznine bağlı kılınmıştır.

Çocuklarla ilgili haber yapımına ilişkin kullanılan tanım ve açıklamalarda da yeni düzenlemelere gidilmiştir. Çocukların suç kavramına ilişkin nitelikleri algılama kabiliyetlerinin erişkin bir bireye göre farklılık göstermesi ve hukuk karşısındaki durumları nedeniyle çocukların suça bilinçli bir yönelim gösteremeyeceği düşüncesi temel alınarak yeni bildirmede “suça itilmiş çocuklar” şeklinde yeni bir tanımlama yapılmıştır. Ayrıca çocuğun kimlik bilgileri ve fotoğraflarının yayınlanmaması ilkelerine ek olarak, tanınmasına sebebiyet verebilecek tüm ifadelerin dışarıda bırakılması istenmiştir. Bunların yanı sıra, öznesi çocuk olan haberlerdeki hedefin problemleri kamuoyuna duyurmak ve bu problemlerin çözümüne katkı olması gerektiği eklenmiştir. Böylece çocukların, sosyal ortamlarında habere konu oluş biçimleri ile doğrudan veya dolaylı olarak çevrelerince yadırganmaması, küçümsenmemesi ve önyargılara maruz kalmaması sağlanmaya çalışarak korunması amaçlanmaktadır.

Bildirmeye yeni olarak eklenen başlıklardan biri de “kadın”dır. Toplumsal alanda şiddetin farklı türlerine maruz kalan kadınlar haberlerde de etik anlamda tartışılacak biçimlerde yer alabilmektedirler. Medyada kadının temsiline yönelik belirli kodlar oluşturulma çabası cemiyetin güncellenen bildirmesine de girmiştir. Bu bağlamda, kadını duygusal veya fiziksel durumundan dolayı ötekileştiren, kadına karşı şiddeti normal gösterecek veya başka olayların olmasına sebebiyet verebilecek tarzda söylemler, taciz ve tecavüz gibi olaylarda görsel materyalin kullanımında açıklamalara gidilmiştir. Böylece, haberin söyleminde şiddeti, tacizi ve tecavüzü kışkırttığı veya hak ettiği yönünde kitleler üzerinde bir algı

yaratılmaya çalışılmasını önlemek, suçlu gibi gösterilen kadın temsiline önüne geçmek amaçlanmaktadır.

Cinsel saldırılara yönelik haber yapımına ilişkin önemli değişikliklere gidilmiştir. Mağdurların görüntü ve kimliklerinin belirtilmesi konusu eski bildirmede kamu yararı gözetilerek yayınlanabileceği yönünde bir ifade bulunurken eski bildirmede bu kaldırılmıştır. Bu ifade yerine “kesinlikle yayınlanmamalı” şeklinde güncelleme yapılarak mağdurun görüntü ve kimliğinin başkaları tarafından bilinmesinin bir kamu yararı getirmeyeceği yönünde bir anlayışın benimsendiği görülmektedir. Böylece mağdurun bedeninin teşhirinin meşru gösterilmesi engellenmiş, bedeni nesneleştiren ve şiddet pornografisine sebebiyet verecek yayınların önüne geçilmiş olmaktadır. Ayrıca, eski bildirmeden farklı olarak yeni bildirmeye bu tarz haberlerde animasyon ve canlandırma kullanılarak görüntü eklenmemesi istenmiştir. Bu fark, taciz ve tecavüzün tasvir edilmesini engellemek, özendirici ve teşvik edici etki uyandırmamaktan ileri gelmektedir.

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konularının toplumsal düzlemde tartışılması, bu konunun mağdurlarının hak arayışlarının yükselişi ve değişen küresel dünyada bu mücadelenin “özgürlükler” alanında ifade edilmesi cemiyet tarafından da ayrıca irdelenmiştir. Eğer direkt olarak haberin ögesi değilse bir kişinin cinsel kimliği ve cinsel eğilimleriyle tanımlanmaması gerektiği, bu tanımlamanın gerektiği koşullarda da tercihlerinden dolayı kimsenin küçük görülemeyeceği ve horlanamayacağı ifade edilmiştir. Kişinin mahremiyetine ve benliğine saygının ön plana çıkarılmaya çalışıldığı, bireylerin önyargılarını besleyecek cinsiyetçi bakış açısının objektif olarak sadece insan temelli yaklaşımı benimsenerek haberin oluşturulması yönünde yeni bir perspektif çizilmektedir.

Sağlık haberciliği açısından birçok temel konunun belirtildiği başlıkta ise, yeni eklemelere ve güncellemelere gidilmiştir. Bilimsel çalışmalarını destekleyen kuruluşlara haberde yer verilmesi istenirken yapılan araştırmalarda bilimsel

temeli olmayan tüm yöntemlerin habere konu edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Böylece medya organları, insanların araştırmalara destek veren kuruluşları bilmesine yardımcı olmakta, tanı ve tedavilerde bilimi temel alarak kamu sağlığının korunmasına destek olmaktadır. Eski bildirgede uzman görüşüne bağlı olarak ilaç tavsiyesinde bulunulabileceği ifade edilirken yeni bildirgede asla ilaç tavsiyesinde bulunulmaması gerektiği bildirilmiştir. Bu sayede ilaç tavsiyesinin habercinin sorumluluk alanında olmadığı gösterilirken bilinçli veya bilinçsiz bir ürünün reklamının yapılmasının da önüne geçilmiştir. Hastanelerin ya da doktorların herhangi bir suçlamaya maruz kaldıklarında onların da görüşlerinin alınması istenmiştir. Yapılan bu eklemeye beraber, taraflardan görüş alınarak denge unsuru korunmuştur. Bu unsurlara başvurulduğu takdirde haberde gazetecinin taraf olmadığı, bilgileri objektif biçimde paylaştığı ve yorumu izleyiciye bıraktığı gösterilmek istenmektedir.

“Kurumsal çıkar ve davetler” adıyla oluşturulan yeni başlık altında gazetecinin bir kuruluştaki haklarını, üsteneceği sorumlulukları ve ne gibi görevleri olduğu “Hak ve Sorumluluklar Bildirgesi”nde belirlendiği ifade edilmiştir. Bu başlık eski bildirgedeki “Müessese çıkarı” metninin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Gazetecinin kendisine yarar ve nüfuz elde ettirecek tarzda yayınlar üretmesinden kaçınması istenmiştir. Gazetecilik mesleğinin saygınlığını ve güvenilirliğini gölgeleyecek durumlar içerisine girmemesi gerektiği belirtilmiştir. Mesleği dışında bir kurum ve kuruluştaki aktif görev almaması, danışmanlık yapmaması ve maddi değer taşıyan kabullerde bulunmaması istenmiştir. Ayrıca gazetecinin katıldığı gezilerde masrafları bir kuruluş karşılıyorsa bunun belirtilmesi istenirken bunlar karşılığında markanın veya ürünün tanıtımının yapılmaması gerektiği söylenmiştir. Genel olarak bu başlık altında gazeteciden gösterilmesi istenen tüm davranışlar temelde mesleğini maddi-manevi bir çıkar

aracı olarak kullanmamasına ve meslek itibarını olumsuz yönde etkileyecek faaliyetler göstermesini engellemeye yönelik gözükmetedir.

“Hediye”, “Özeleştirir”, “Taraf olma”, “Özel hayat”, “Haber için para”, “Sarsıcı durumlar”, “Suçlu yakınları” “Ambargo: Off the record”, “Özdeşleşme” başlıkları içerikleri korunarak bir değişikliğe gidilmeden yeni bildirgeye aktarılmıştır. “Kaynak gösterme”, gazeteci olmayanlara yönelik açıklamaların olduğu bölüm kaldırılarak yeni bildirgeye eklenmiştir. “Ekonomik, mali bilgi” başlığı altındaki metinler de gazetecinin şirket kuramayacağı, tüccarlık ve esnaflık yapamayacağına dair sınırlamalar eklenerek aynı şekilde yeni bildirgeye taşınmıştır.

İntihar olaylarına ilişkin haberlerin çerçevesi değiştirilerek yeni açıklamalar ilave edilmiştir. Eski bildirge haberin alıcılarını etki altına alacak ve olayın görsel kullanımına dair uyarılarda bulunurken yeni bildirge de haber yapımını politik, ünlü ve suça dair önem arz eden konuların haber yapılabileceği vurgulanmıştır. Görsel materyalin kullanımını kısıtlayan metne intihar mesajı da eklenerek dikkat edilmesi gereken alanlar genişletilmiştir. Ayrıca intiharın nasıl gerçekleştiğine dair detayların teşvik edici ve öğretici biçimde aktarılması istenmiştir. İntihar vakalarının konusu olan kişilerde sınırlamaya gidilmesi toplum psikolojisini olumsuz yönde etkilemesinin önüne geçmek ve duyarsızlığın artmasını engellemek açısından önem arz etmektedir. Özendiren ve yöntemi tarif eden unsurların haber dışında bırakılması ise, intihar araçlarına erişimi kolay gösteren ve insanların kendini olayla özdeşleştirerek çaresiz hissedip vakayı model almasının önüne geçilmek istenmesinin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mesleği gazetecilik olmayan ancak “Yurttaş gazetecisi” olarak tabir edilen tüm bireylerin de haber yapımının tüm süreçlerinde meslek ilkelerine bağlı olması gerektiği belirtilmiştir. Yeni eklenen bu başlık iletişim teknolojilerinde yaşanan

gelişmelerin gazetecilik mesleğine önemli bir yansıması olarak gözükmektedir. Akıllı telefonlar, internet ve paylaşım kanallarına sahip olan bireylerin kolaylıkla bilgiyi kaydetme ve yayma potansiyelinin varlığı, cemiyet açısından bu faaliyetlerde bulunan kişilerin de etik ilkelere bağlı hareket etmesini zorunlu kılmaktadır.

Bildirgeye dâhil edilen bir diğer yeni başlık da “Barış Gazeteciliği”dir. Bu başlıkta gazetecinin kamuoyuna aktardığı haber ve yorumlarda barışı temel alması gerektiği vurgulanmıştır. Gazetecinin çatışmanın taraflarına eşit uzaklıkta kalması ve sansasyonel haber üretiminden uzak durması istenmiştir. Çatışmaların günlük tesirlerine değil, uzun dönemdeki etkilerine odaklanarak sonuçları hakkında bilgi vermesi gerektiği ifade edilmiştir. Barışa dair tüm girişimlerin habere dâhil edilmesi ve desteklenmesi talep edilmiştir. İnsanlara aktarılan bilgilerin terörün propagandasını yapacak türden olmamasına özen göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Hayatını kaybeden kişilerin yakınları olayı öğrenmeden önce habere konu edilmemesi gerektiği irdelenmiştir. İnsanlarda sarsıntıya neden olabilecek görüntülerin yayınlanması ve saldırı sonuçlarının korkuyu büyütecek şekilde sunulmaması istenmiştir. Bu metindeki tüm içerikler temelde savaş ve çatışmadan ziyade gazetecinin barıştan yana taraf olması gerektiği üzerinden biçimlendirilmektedir. Olayların görünürdeki etkileriyle sınırlı kalan bir anlayış yerine tüm boyutlarıyla ve şu an görülemeyen gelecekteki etkilerine de odaklanması gerektiği belirtilmektedir.

Bildirgeye nefret söylemi ve nefret suçuna dair gazetecinin davranışlarını belirleyecek çerçeveler çizmek amacıyla yeni başlıklar eklenmiştir. Nefret söylemine ilişkin eklenen madde 1997 senesinde Avrupa Konseyi Bakanlar

Komitesi'nin Tavsiye Kararı'nda yer alan açıklamanın aynısıdır.* Bu tanımlama uluslararası düzlemde kabul edilmiş tek tanım olma özelliği taşımaktadır.

Nefret söyleminin nefret suçuna evrilme potansiyelinin varlığı bu bağlamda açıklamaları zorunlu kılmaktadır. Gazetecinin farklı kesimleri ötekileştiren suçların karşısında kalması gerektiği belirtilmiştir. Siyasal ortamın getirdiği gerginliklerin nefret söylemine neden olabileceği ve gazetecinin bu söylemlerin yayılmasına vasıta olabilecek faaliyetlerde bulunmaması istenmiştir. Ayrıca gazetecinin nefret söylemiyle karşı karşıya kalan bireylerin haklarının korunması ve toplumda varlık gösteren bu türden fikirleri insanların dikkatine sunması istenmiştir. Yeni eklenen bu maddelerde nefret barındıran dildeki pratiklerin yayılmasına gazetecilerin aracılık etmemesine önem verildiği görülmektedir. Toplumun farklı kesimlerini ötekileştiren söylemleri ve bu söylemlerin eyleme dönüştüğü durumları kışkırtan ve meşru gösteren yayınlara sebebiyet vermemesi, halkı bilinçlendirici görev alması gerektiği gazetecinin sorumluluk alanına dâhil edilmektedir.

İfade özgürlüğü de kamuoyunu bilgilendirme açısından gazetecinin sorumluluk alanı olarak bildirgede yer edinmiştir. Ancak sınırsız bir özgürlük olmadığı, olumlu ve olumsuz yanlarını da göz önünde bulundurması istenmiştir.

Gazetecinin sadece insan odaklı değil hayvan hakları ve doğa hakkındaki yapacağı haberlerde de bağlı olunması istenen etik kodlar oluşturulmuştur. Hayvanlarla ilgili haberlerde tanımlamalara dikkat edilmesi, uzman görüşlerine yer vermeye özen gösterilmesi ve onlara zarar verecek türden yapılan çalışmalarda yaşam haklarına saygı göstermesi istenmiştir. Çevre ile ilgili haberlerde de vatandaşları bilgilendirme ve bilinçlendirme noktasıyla hareket

* Kararın tamamı için bkz:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b>

etmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer tüm konularda olduğu gibi kamu adına gözetleyici ve denetleyici olması, çeşitli güç sahiplerinin yönlendirmelerine göre hareket etmemeleri vurgulanmıştır. Bu başlıkların eklenmesi haber yapımında bazı eksik noktalarda gazetecileri yönlendirmesi ve referans alacağı kaynak oluşturması bakımından önem arz etmektedir. Hayvanlara işkence görüntülerinin çoğalması, ticari deneylerde kullanılması, insanların sahiplendiği hayvanların sokağa terk edilmesi gibi farklı birçok sorunla karşılaşılması haberlerde kullanılacak dilde de özen gereksinimini doğurmaktadır. Yeni bildiriye bu konunun eklenmesi, oluşturulacak bilinç ve yaratılacak tepki ile iyileştirici çözümler üretilmesine destek olabildiğini sağlayabilmektedir. Bunun yanında çevre ile ilgili sorunların her geçen gün artması, insan ve diğer canlıların yaşamlarını tehlikeye sokabilecek noktaya gelmesi cemiyetin de bu konu üzerinde ayrıca durmasına neden olmuştur. Haber yapımında dikkat edilmesi gereken noktaları belirleyerek gazetecilerin sorunları duyurma ve çözüm arayışlarında yer almasını sağlamak amaçlanmaktadır.

Benzer düzenlemeler trafik kazaları ile ilgili haber yapımında da gerçekleştirilmiştir. Bu tarz haberlerde önceliğin kamu yararı olduğu vurgulanarak kişileri ve kurumları suçlayıcı ifadeler yöneltmeden, görüntülerde firma adını ve plakayı buzlamadan kullanmaları istenmiştir. Kitle iletişim araçlarından verilen haberlerde gazetecilik pratiklerine yerleşen bir uygulama olan kaza görüntülerinde firma isminin buzlanması yeni bildiriye kamunun bilme hakkı düşünülerek yeniden oluşturulmuştur.

Tablo1: Toplumsal değişim ve teknoloji kategorileri altında yeni bildiriye geçen kelimeler

Toplumsal Değişim Temelinde Var Olan Kelimeler	Teknolojik Gelişmeler Temelinde Var Olan Kelimeler
---	---

Hukukun üstünlüğü	Dijital ortam
Laiklik	Dijital platformlar
İfade özgürlüğü	Dijital medya
Nefret söylemi	Dijital basın ve yayın
Nefret suçu	Sosyal paylaşım siteleri
Ötekileştirmek	Sosyal medya hesapları
İnanç/İnançsızlık	Yurttaş gazeteciliği
Mezhep	Web siteleri
Cinsel kimlik	Blog
Cinsel Yönelim	Kolaj ve montaj
Cinsel saldırı	Animasyon
Özel hayat	İllüstrasyon
Kadın	Gizli kamera
Kadına yönelik şiddet	Drone
Hayvan hakları	
Çevre ve iklim değişikliği	

Yeni bildirge metninde kullanılan kelimeler üzerinden yukarıdaki tabloda da görülebildiği gibi iki farklı kategori oluşturulabilmektedir. Toplumsal değişim ve teknolojik gelişmeler temelinde gruplandırılacak bu kelimeler bildirgeye yeni olarak eklenmiş olup gazetecilere yapacakları haberlerde yol gösterecek içerikler barındırmaktadır.

5.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları ve Yorumları

Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bilgiler üç kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; cemiyetin nitelikleri (ilk beş soru), gazeteciliğin dönüşümü ve bildirgedeki değişiklikler (6. ve 7. sorular), etik ilkeler ve gazetecilik ilişkisi (son üç soru) olarak belirlenmiştir. İlk kategoride edinilen bilgiler cemiyetin kuruluşunun açıklandığı bölümde değerlendirilmiştir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Turgay Olcayto, medyanın değiştiğini, dijital medyanın hayatımıza girdiğini, internetin ve burada faaliyet gösteren haber portallarının bulunduğu ve bu alandaki eksikliklerini gidermek için bildirgede değişikliğe gidildiğini ifade etmektedir. Ayrıca, erkek egemen toplum dilinin gazeteciliğe yansımalarıyla, kadın ve çocuk haberlerin bu şekilde oluşturulmasının değişiklikte etkili olduğunu belirtmektedir (T. Olcayto, görüşme, 12 Şubat, 2020). Sibel Güneş ise, herkesin vatandaş gazeteciliğinden, internet gazeteciliğinden, yeni medyadan, sokakta cep telefonuyla gördüğünü kaydetmeyle, ses kaydı alma ile büyük bir değişim olduğunu varsaydığı bir ortamda olduğumuzu söylemektedir. Ancak gazeteciliğin temel mantığı açısından hiçbir şey değişmediğini, gazeteciliğin kamu yararı adına yapıldığını, haber kaynaklarıyla konuşma, doğruluğunu teyit etme, istatistikî bilgi ve araştırmayla güçlendirmenin ardından son bir kez kontrol edilip paylaşıldığını belirtmektedir. Farklı platformların olmasının sahneye çıkılan yerleri farklılaştırdığını ama repertuvarda bir değişikliğe neden olmadığını söylemektedir. Gazeteci dediğimiz kişinin ekmeğini bu işten kazanması gerektiğini, yaptığı haberin sorumluluğunu üstlenmesi gerektiğini ancak vatandaş gazeteciliğinin temelinde meslek ilkesi kavramı ya da sahiplenmenin bulunmadığını, sadece verdim gitti anlayışı olduğunu ifade etmektedir. Bu sebeplerle de cemiyetin, vatandaş gazeteciliğini tanımadığını ve cemiyetin teknoloji yaklaşımını görüp bildirgeyi değiştirdiğini belirtmektedir. Ayrıca çocukların, kadınların, farklı cinsel eğilimde olan kişilerin haklarını korurken nelere dikkat edilmesi gerektiğinin de değişiklikte etkili olduğunu eklemektedir. Bildirgeye ilerleyen zamanlarda engelli haklarının ekleneceğini ifade etmektedir (S. Güneş, görüşme, İstanbul, 12 Şubat, 2020).

Güneş ayrıca, üç yıl boyunca bildirgenin güncelleme süreci üzerine çalışıldığını, cemiyete üye 3850 üyeye bildirgenin gönderilerek katkısı olup olmadığı ve

onaylayıp onaylamadığının sorulduğunu bildirmektedir. Bu anlamda yaklaşık 50 kişiden dönüş alındığını, arkasından komisyonun ve yönetim kurulunun değerlendirdiğini ve son olarak da genel kurulun onaylayarak ortak akıl olarak bildirgenin yeni halinin ortaya çıktığını ifade etmektedir (S. Güneş, görüşme, İstanbul, 12 Şubat, 2020). Bu yönüyle bildirgenin güncelleme sürecine meslek üyelerinin dâhil edildiği, geri bildirimlerin dikkate alındığı ve belirli safhaların geçilerek son halini aldığı görülmektedir. Değerlendirmelerin sıkı bir şekilde yürütülmesi eksik bir nokta kalmaması adına gayret edildiğini göstermektedir.

Gazeteciliğin dönüşümü ve bildirgedeki değişiklikler üzerine yapılan bu yorumlar, gelişmelerin takip edildiği, sonuçlarının gözlemlendiği ve neticesinde ortaya çıkan durumlara ilişkin düzenleyici, çalışanlara yol gösterecek ilkeler belirlendiğini ortaya koymaktadır. Bu görüşler, değişikliklerin temelinde toplumsal düzende meydana gelen değişimler ve teknolojideki gelişmeler olduğunu göstermektedir.

Etik ilkeler ve gazetecilik ilişkisi bağlamında ise Güneş'e göre, medyanın dizayn edilmeye, haberin ehlileştirilmeye çalışıldığı bir dönemde gazetecilerin çalıştığı kurumlardaki etik ilkeler bu yapılaraya göre hazırlanabilmektedir. Bu sebeple gazeteci için cemiyetin bildirgesi esastır. Bağımsızdır ve çıkar kaygısıyla üretilmemiştir. Buna ek olarak bildirge, mahkemeler için referans kaynağı olmasıyla, kurumların çalışanlarını buna göre şikâyet etmesiyle ve gazetecilerin de işverene açtığı davada bu bildirgeye aykırı olarak çalışmaya zorladığını anlatmasına yardımcı olmaktadır. Gazetecilerden yalnızca söylenenlerin yazılması beklentisinin olmasına, itaatkâr olması gerektiği, belirli konuların tabu olarak alınıp sorgulanmaması anlayışının taşınmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu durumların aksine evrensel ilkeler çerçevesinde ve hukukun sınırları içerisinde kamu yararı adına her soruyu sorup araştırma yapabileceğini ifade etmektedir. Otorite ve işverenin istekleri kamu yararıyla tezatlık

oluşturuyorsa yanında durulması gereken kamu yararadır (S. Güneş, görüşme, İstanbul, 12 Şubat, 2020). Bu anlamıyla etik ilkelerin bağımsız meslek kuruluşları tarafından ve mesleğin üyeleri tarafından belirlenmesi idealize edilmiş ilkelerin ortaya konması bağlamında gerekli görülmektedir. Bunun yanı sıra ilkelerin sadece çalışanların faaliyetlerinde yol gösterici bir rehber olmadığı, farklı kurumların çalışmalarında da bildirgenin referans olarak gösterildiği anlaşılmaktadır.

6. SONUÇ

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, gazetecilik meslek örgütü olarak kuruluşundan bu yana çalışanlar, meslek ve kamuoyunun haklarını koruma anlamında önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Gazetecilerin haklarını öğrenmesi, iş güvenliğinin sağlanması, örgütlenip bir çatı altında bulunmaları ve birliklerini kuvvetlendirmeleri açısından birleştirici bir kurumdur. Mesleğin saygınlığı ve güvenilirliğini evrensel etik standartlar oluşturarak korumaya gayret göstermişlerdir. Davranış kurallarını belirlemek ve belirli sınırlar çizerek gazetecilere rehberlik etmesi ve bu bağlamda da insanların haklarına zarar verilmemesi adına çalışmalar yürütmüştür.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin hazırlamış olduğu "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi" bu alanda hazırlanmış önemli bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Bildirgenin günümüzün değişen ve gelişen şartlarına göre güncellenerek tekrar oluşturulması eksikliklerin giderilerek mevcut koşullara cevap vermesi açısından önemli bir girişim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde, cemiyetin yapısı, işlevi ve faaliyetleri üzerine bilgiler elde edilmiştir. Bu bilgiler, cemiyetin bugününe dair önemli veriler sunmaktadır. Toplumsal ve teknolojik gelişmelerin gazetecilerin

çalışmalarında dikkat etmesi gereken yeni hususlar ortaya koyduğu gerçeği de görüşme yapılan kişiler tarafında ortaya konulmuştur. Bu amaçla yeni bildirgenin bu değişimler göz önünde bulundurularak güncellendiği ifade edilmiştir.

Geleneksel kitle iletişim araçları üzerinden oluşturulmuş olan etik kodlar, teknolojik ilerlemelerle beraber yetersiz kalmıştır. Bu alanlarda faaliyet gösteren gazetecilerin davranışlarının etik standartlara uyup uymadığı noktasında belirsizlikler doğmuştur. Dijital platformlarda yayın yapmak, gazetecinin sosyal medya kullanımı, sıradan bireylerin iletişim teknolojileri ile birer “yurttaş gazetecileri” haline gelmeleri temel teknolojik gelişmelerin etkileri olarak gazeteciliğe yansımış ve bildirgeye girmesine neden olmuştur. Web siteleri, sosyal medya, bloglar gazetecilik faaliyetlerinin yürütüldüğü platformlar olarak kabul edilirken burada yapılacak tüm içerik üretimlerinde ve paylaşımlarda genel gazetecilik kurallarının uygulanması istenmiştir. Montaj, illüstrasyon, animasyon, dijital oynamaların teknolojik müdahaleler ile gerçekleştirilebilmesi, kameraların küçülerek gizli çekimlerin kolaylaşması ve drone gibi özel hayatın gizliliğini ihlal edebilecek araç kullanımları belirli etik ilkelere bağlanmıştır.

Toplumun mevcut sorunları, dünya genelinde varlık gösteren problemler ve küresel etkileşimler, farklı özgürlük alanlarının ortaya çıkması bildirgede diğer bir değişime sebep olan unsurlardır. Gazeteci ve gazetecilik mesleğinin bu durumların kiminde çözüm platformu olması, kiminde bilinç oluşturması kiminde de özgürlük alanı olarak tarif edilen alanlarda hakların korunmasına saygı gösterilmesi için yeni maddeler eklenmiştir.

Kadın, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, nefret söylemi, ötekileştiren yaklaşımlar, inanç ve inançsızlık konuları güncellenen bildirgede etik kurallar çerçevesinde ilk kez yer almıştır. Geleneksel medyada ve yeni medya ortamlarında bu konular

özelinde yapılacak haber ve yorumlarda gazetecilerin aşağılama, dışlama ve ayrımcılık yönünde ifadelerde bulunmamasına yönelik kurallar oluşturulmuştur.

Etik kodların gelişen toplumsal durumlar ve teknoloji bağlamında güncellenmesi önem taşımaktadır. Mesleğin ve çalışanlarının var olan durumlara uyum sağlayarak çalışmalarını yürütmesi de bu bağlamda önem arz etmektedir. Meslek çalışanlarına yol göstermesi anlamında gelişmelere paralel olarak güncellenecek meslek bildirgeleri, boşluk oluşmasının önüne geçmesi anlamında önem taşımaktadır. Hızla gelişen teknolojiye uyum sağlayan ve bunları kullanmaya başlayan gazetecilik mesleğinin de örgütleri tarafından hızlı bir şekilde yenilikleri takip etmesi gerekmektedir. Aksaklıkların, kötüye kullanımların henüz daha oluşmadan önüne geçip nasıl davranılması gerektiğini belirtecek adımların atılması pratikte yapılanın doğru olup olmadığını karşılaştırabileceğimiz kanıtlar sunmaktadır.

Toplumlarda ortaya çıkan tüm değişimlerin meslek örgütleri tarafından takip edilerek yeni oluşan durumlara uygun olarak ilkelerin güncellenmesi önem arz etmektedir. Bundan sonraki süreçte de var olan ilkelerle yetinilmeyip ihtiyaçlara cevap verecek şekilde yenilenmesi, değişimde süreklilik sağlayarak statik bir yapıda işlevsiz kalmaması adına mücadele edilmesi ve eksikliklerin giderilerek en yetkin ilkeleri ortaya koymak adına çalışılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.

Gazeteciler Cemiyeti ve 40 Yıl 1946-1986. (1987). İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Girgin, A. (2006). Yazılı İletişimde Meslek İlkeleri ve Basın Konseyi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 47-63.

Güneş, S. (2020, Şubat 12). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Üzerine. (S. Kaya, Röportaj Yapan)

İrvan, S. (2005). Medya ve Etik. S. Alankuş içinde, *Medya, Etik ve Hukuk* (s. 61-109). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Olcayto, T. (2020, Şubat 12). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Üzerine. (S. Kaya, Röportaj Yapan)

Özgen, M. (2002). Yarım Asrı Aşkın Bir Süredir Faaliyet Gösteren Sivil Bir Meslek Kuruluşu: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 23-34.

Özgen, M. (2006). *Gazetecinin Etik Kimliği*. İstanbul: Set-Systems.

Recommendation No. R 97 (20) on "hate speech". (2020, 01 27). Council of Europe:
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680505d5b> adresinden alındı

TGC'nin Kuruluş Amacı. (2019, 09 13). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Web Sitesi:
<https://www.tgc.org.tr/kurumsal/tarihce.html> adresinden alındı

Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi. (2019, 10 10). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Web sitesi:
<https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html> adresinden alındı

Tüzük. (2020, 01 26). Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Web sitesi:
<https://www.tgc.org.tr/kurumsal/tuzuk.html> adresinden alındı

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yin, R. K. (2003). Case Study Research: Design and Methods. California: Sage Publications.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Professional organizations define the profession's characteristics, specify the necessary qualifications of the personnel, recognize and censure the positive and the negative works respectively. These organizations aim to actuate the requirements of the profession with their mission and vision created by synthesizing the experiences of the past and strategies of the present. Ethical codes are created with the help of values and international standards used in determining these requirements; and these codes are followed as guidelines by the practitioners of this profession.

There are several unions, associations, organizations and communities established by the practitioners of journalism profession. These organizations support the profession by ensuring the correct execution of the profession and protecting the rights of the people who became subject to news, sources and other parties. Turkish Journalists Association is an important professional organization working in this area. The objective ethic codes of the profession are presented by the association with "Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities". Subjecting the profession of journalism to certain rules leads to prevention of errors, facing the consequences of errors and a responsible attitude to all relevant parties of the news. As can be seen from the association example, it is important to form organizational structures by the workers for determining the principles and standards of the profession and solving the problems faced during news production.

Declaration created by Turkish Journalists Association is a text to help the self-control mechanism. Even though it has the characteristics of a guide for the workers of the profession, it could not always accomplish all of its goals due to the current situation. Changing social order and technology have made it necessary for declaration to be updated. With the study conducted due to this reason, new articles were added, some parts of the existing text were changed and some phrases and sentences were removed to create new meanings.

Method and the Aim of the Study

In this study, Turkish Journalists Association's importance and objectives as a professional organization have been examined. It was emphasized that it is an organization founded by professionals for journalists to be organized and the importance of its presentation of ethical principles by its own practitioners. Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities position as a reference guide for the ethical principles of the journalism profession and its requirement for an update is the study's main starting point.

After the update of the existing "Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities" by the association, the old and the new versions of the declaration have been compared and the reasons for changes and their effects on journalism practices have been investigated. Both declarations have been compared using the document analysis method and the differences were interpreted and grouped into difference categories. In addition to that face to face interviews with Turkish Journalists Association's chairman Turgay Olcayto and secretary-general Sibel Güneş have been conducted. With semi-structured interviews, questions regarding the Turkish Journalists' Association, importance of Turkish Journalists' Declaration of Rights and Responsibilities and the circumstances leading to the changes in the declaration have been pursued.

Conculusion and Discussion

Since its inception as a professional journalism organization, Turkish Journalists Association has accomplished important tasks about protecting the rights of the profession and the public opinion. It is a unifying organization for journalists to learn their rights, ensure work safety, organize as a single entity and fortifying their union. They have worked towards protecting the prestige and reliability of the profession by creating universal ethical standards. Association has worked towards describing a code of conduct and guiding the journalists by drawing certain borders to protect the people's rights.

Declaration of the Rights and Responsibilities of Turkish Journalists prepared by Turkish Journalists Association is an important text in this field. Declaration's update according to today's changing and developing circumstances is an important effort to fix the shortcomings of the declaration and to keep it relevant.

As a result of semi-structured interviews, information was gathered about the structure, function and the operations of the community. This information provides important data about the present condition of the community. Interviewees present that social and technological developments introduced new factors that journalists should pay attention to. Because of that, new declaration was updated bearing these developments in mind.

Ethical codes created in the context of conventional media have become obsolete with technological advancements. Uncertainties regarding the morality of journalists' actions working in these fields have arisen. Broadcasting on digital platforms, social media use by the journalist, ordinary individuals becoming 'citizen journalists' with communication technologies are the reflections of the advancing technology on journalism and they were included in

the declaration. Websites, social media, blogs have been accepted as platforms conducting journalism activity and it was requested to follow the general journalism rules when creating and sharing content on these platforms. Editing, illustration, animation and digital manipulations by technological interventions; capturing hidden footage made easier by smaller cameras and using new equipment that can compromise privacy such as drones have been tied to certain ethical principles.

Table 1: New phrases present in the new declaration grouped into social change and technology

Words due to the Social Change	Words due to the Technological Advances
Superiority of law	Digital environment
Secularity	Digital platforms
Freedom of speech	Digital media
Hate speech	Digital press and broadcast
Hate crime	Social media sites
Segregation	Social media accounts
Faith / Faithlessness	Citizen journalism
Religious sect	Websites
Sexual identity	Blog
Sexual orientation	Collage and editing
Sexual assault	Animation
Privacy	Illustration
Woman	Hidden camera
Violence against women	Drone
Animal rights	
Environment and climate change	

Current issues of the society, problems present in the whole world and global interactions, and emergence of the different areas of freedom are the other factors leading to the changes in the declaration. New articles have been added for journalism to become a solution platform, to create awareness and to respect the protection of the rights of the new areas of freedom.

Woman, sexual orientation, sexual identity, hate speech, marginalization approaches, faith and faithlessness topics have included in an ethical context for the first time in the updated declaration. In conventional and new media rules against using derogatory and segregationist expressions in news and opinion pieces exclusively about these topics have been set.

It is important to update the ethical codes in the context of social and technological developments. It is also crucial in this context that the profession and the professionals carry on their work by adapting to these developments. Because of that, it is vital to update the professional declarations parallel to developments to present a guidance to professionals and to prevent formation of gaps. Journalist organizations should follow and make use of the rapidly changing technology just like the profession itself does. Presenting best practices before the faults and malpractices gives us concrete sources to compare if professional behavior is right or wrong.

Following every social development by professional organizations and updating the principles according to new situation is of critical importance. These principles should be kept updated according to emerging needs to prevent them becoming static and obsolete. Consistent effort is necessary to remove the shortcomings of these principles and to present them in highest quality possible.